

Nieuwe media, nieuwe mores

Wolter Blankert

Begin dit jaar maakte de Nederlandse politiek kennis met de macht van de nieuwe media. Marianne Thieme (Partij voor de Dieren) plaatste een filmpje van enkele minuten over ritueel slachten op YouTube en in recordtijd wist zij een Kamermeerderheid ervan te overtuigen dat daar een einde aan moest komen.

Marianne Thieme bracht haar filmbeelden onder de aandacht van de leden van de Tweede Kamer. De parlementariërs huiverden bij het zien van een dier in doodsnood en sloegen aan het twitteren, legden de zaak voor aan hun vrienden op Facebook en vulden hun weblogs met hun afkeurend commentaar, met als centrale vraag: 'Wat vind jij hier nou van?'. Het leuke van de nieuwe media is dat gemakkelijk valt te peilen wat men ervan vindt. Een goed politicus sluit zich vervolgens aan bij de aldus ontstane *communis opinio*. Natuurlijk vonden alle vrienden dat deze manier van slachten *middeleeuws* is en dat er daarom snel een wet moet komen om er een eind aan te maken. Zo kwam er een initiatiefwet tot stand die in recordtempo bijna kamerbrede steun wist te verwerven.

Ritueel

Bij al dit twitteren ontbrak de ruimte voor de nuance. Het schokeffect van de beelden (de macht van YouTube) doet kunstmatig aan, want vrijwel elke film over een ver land brengt een traditionele slachtpartij in beeld, van geit, varken of minimaal een kip, om de filmkijker te behagen. Verschil tussen traditioneel (het is nog een wonder dat Albert Heijn het niet als *biologisch* aanprijst) en

ritueel slachten is er nauwelijks. Of gruwelijk lijden gedurende tachtig seconden (vastgesteld door wetenschappers) de ergste misstand in onze samenleving is, kan worden betwijfeld. Het 'ondragelijke en uitzichtloos' lijden bij de mens moet doorgaans minimaal enkele weken duren, voordat de euthanasiearts van de politiek in actie mag komen. Een beetje kritische parlementa-

riër had op zijn minst om een vergelijkbaar filmpje in een gewoon slachthuis moeten vragen, waar de dieren bepaald niet kwispelstaartend hun verdoving tegemoet treden ('... een pen door hun kop', zoals staatssecretaris van Landbouw Henk Bleker plastisch omschreef). Een schot hagel of een niet meteen dodelijke kogel van de jager veroorzaakt leed van langere duur (de VVD zal niet snel meewerken aan een jachtverbod), terwijl de kat ook heel wat meer tijd uitrekt om zijn prooi te martelen (onze poesjes maken jaarlijks meer slachtoffers dan de rituele slachter). De 'vrijheid van godsdienst' telde alleen voor de christelijke partijen, terwijl het meer laag-bij-de-grondse argument dat een democratie rekening houdt met minderheden, geheel ontbrak binnen dit twittergeweld. Een discussie in de krant, bijvoorbeeld in *NRC Handelsblad*, de 'slijpsteen van de geest', heeft nooit tot een dergelijk snel resultaat geleid. Daar ontbreekt de mogelijkheid om elkaar zo snel te vinden en te overtuigen en tussen de bedrijven door de meetwitterende achterban te peilen.

Media

Bij de meer serieuze zaak van de *Arabische revolutie* spelen de nieuwe media een cruciale rol. Via deze media kan men elkaar vinden, van gedachten wisselen, tijdstip en plaats van samenkomst bepalen en vooral nog aanpassen. Hierbij kan

Fragment uit het filmpje tegen ritueel slachten (Bron: Nicolaas G. Pierson Foundation / YouTube)

de relativerende kanttekening worden geplaatst dat er vroeger ook revoluties optraden en dat ook toen mensen prima in staat waren elkaar te vinden om een menigte te vormen. Toch doet dat niets af aan het feit dat nu de nieuwe media daarbij een belangrijk hulpmiddel vormen. Een volgende stap zal ongetwijfeld zijn dat onderdrukkende overheden er alles aan gaan doen om het gebruik daarvan te verstoren, door middel van blokkades of door de verspreiding van misinformatie. Tot op heden lijkt echter alleen de Chinese overheid over voldoende *whizzkids* te beschikken om dat met enig succes te doen.

Er bestaat geen objectieve reden meer om voor de nieuwsvoorziening de krant open te slaan.

Flexibiliteit

De meer statische traditionele media lijken het af te leggen tegen de flexibiliteit van alle mogelijkheden op internet: zowel nieuwssites van grote klasse als sociale netwerken waarbinnen men elkaar bijpraat en van commentaar voorziet. De razendsnelle ontwikkeling van deze sociale netwerken brengt de ervaren journalist Bart van Oortmerssen ertoe te voorspellen dat de krant binnen vijf jaar het loodje zal leggen¹. Of voorspellingen uitkomen blijft per definitie onvoorspelbaar. Al rond 1930 verdrong de radio de krant als primaire nieuwsbron, maar desondanks maakten de dagbladen na de oorlog een bloeiperiode met steeds grotere oplagen door. Rond 1960 begon de televisie gemeengoed te worden, maar ook daarvan ondervonden de kranten in financiële zin aanvankelijk weinig hinder. Wel verloor de krant veel terrein aan de televisie bij de wisselwerking tussen politiek en media. Na 2000 is er wel sprake van duidelijk dalende oplagecijfers bij de betaalde pers, die deels aan de opkomst van gratis bladen wordt toegeschreven, maar vooral toch aan internet (dat ook een steeds groter deel van de adverten-

tiebaten opeist). De krantenlezer wordt steeds ouder en zou daarmee tot een uitstervend ras behoren. Bij dit soort voorspellingen ziet men nog wel eens over het hoofd dat jongeren (hopelijk) ook ouder worden en mogelijk het gedrag van de vorige generatie kopiëren. Vooralsnog valt een wereld zonder krant en boek moeilijk voor te stellen, maar dat kan aan een gebrek aan voorstellingsvermogen liggen.

GeenStijl

Beziet men de huidige mogelijkheden, dan bestaat er geen objectieve reden meer om voor de nieuwsvoorziening de krant open te slaan. Ook voor wie geen zin heeft om tal van weblogs door te pluizen of het geklets van vrienden te volgen, biedt internet tal van *traditionele* mogelijkheden. Er zijn gedegen websites van kranten en omroepen, waarbij *BBC News* bijzonder uitgebreide informatie geeft. De wereld ligt letterlijk aan onze voeten, met Engelstalige websites uit vele landen, waaronder de Arabische zender *Al Jazeera* (uit Qatar) de nodige (terechte) faam heeft verworven. Wie heeft echter tijd en zin om na een drukke werkdag al die mogelijkheden regelmatig te benutten? Om die reden genieten *lichtere* websites als *GeenStijl* en *MSN-nieuws* een grote populariteit. *GeenStijl* bracht op 16 april een *interessant* bericht over het Tweede Kamerlid Fleur Agema (PVV) als belangrijkste nieuws (zie kader). Op dezelfde dag berichtte *MSN-nieuws* (de favoriete openingspagina bij de gebruikers van *Explorer* en daarmee een van de meeste bekeken websites) uitvoerig over Joran van der Sloot, die in tegenstelling tot eerdere berichten razend populair schijnt te zijn bij zijn collega-gevangenen in Peru. Voor *MSN-nieuws* leveren vooral *Bekende Nederlanders* belangrijke nieuwsfeiten op. De mogelijkheid van interactiviteit wordt zinvol benut door interessante opinies en nieuwsfeiten te spuien, in de trant van: 'Stort dat geld van die bruidsjurk maar op mijn rekening, het is een wonder dat die maketel nog leeft'. Het is kortom niet allemaal zware kost, maar ook de oude media laten een brede schakering zien.

Agema doet onbekende LPF-knakker

In de categorie vuige oncontroleerbare irrelevante niet ter zake doende flauwekulgeruchten uit politiek Den Haag die desondanks te leuk zijn om helemaal dood te negeren: Fleur Agema heeft een vriendje! Balen voor heel conservatief-rechtsfappend Nederland. De meest begeerde single van *RechtsBlond* schijnt volgens de tamtam weer *in love* te zijn. Na jarenlang (sinds 6 mei 2007) gedisciplineerde onthouding ten faveure van Geert deelt ze de klamme lappen weer. Jazeker: Boerderij Agema heeft besloten haar onbemide akker te laten besproeien. De dorre PVV-orchidee wordt eindelijk weer bevochtigd. (Bron: *GeenStijl*, 16 april 2011)

Lessuggestie

Onder het kopje 'Nieuws' biedt internet zo voor elk wat wils. Voor leerlingen is het van groot belang een website te kunnen beoordelen. U kunt daarvoor een tiental websites selecteren en die door leerlingen laten beoordelen op grond van criteria als: echt nieuws of meer ontspanning, betrouwbaarheid en wel/niet vanuit een bepaalde invalshoek. Het spreekt vanzelf dat de mogelijkheden veel groter zijn als de Engelse taal geen probleem vormt. Een andere mogelijkheid is om uit te laten zoeken hoe een bepaald nieuwsitem op verschillende websites wordt behandeld. In principe kan het ook interessant zijn als leerlingen weblogs van politici analyseren, maar het valt niet mee voldoende goed bijgehouden weblogs te vinden. ◀

Noot

1. Wolter Blankert, 'Haalt de krant 2020. Anna van Rijn-lezing 2010 over de toekomst van de geschreven pers', in: *Maatschappij & Politiek*, 42 (mei 2011) nr. 3, p.7.

Wilt u op dit artikel reageren, stuur dan een e-mail naar:
w.blankert@maatschappijenpolitiek.nl.